

23. 5. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestní odpovědnost právnických osob

Problematika trestní odpovědnosti právnických osob je jedním z velmi diskutovaných a kontroverzních témat, tedy alespoň v systému práva, které vychází z kontinentální tradice. Anglosaské právo tento problém nepocituje jako aktuální vzhledem ke skutečnosti, že kolektivní odpovědnost má v anglosaském systému práva dlouhou tradici a v této době nelze zaznamenat žádné náznaky, že by v této sféře mělo dojít k jakýmkoliv změnám.

Problematika trestní odpovědnosti právnických osob je jedním z velmi diskutovaných a kontroverzních témat, tedy alespoň v systému práva, které vychází z kontinentální tradice. Anglosaské právo tento problém nepocituje jako aktuální vzhledem ke skutečnosti, že kolektivní odpovědnost má v anglosaském systému práva dlouhou tradici a v této době nelze zaznamenat žádné náznaky, že by v této sféře mělo dojít k jakýmkoliv změnám.

První diskuse o možnosti trestní odpovědnosti právnických osob byly rozpoutány již ve dvacátých a třicátých letech minulého století. Názory na řešení tohoto problému se vyvíjely od naprostého odmítání trestní odpovědnosti právnických osob až k současné situaci, kdy je na mezinárodní úrovni zavedení trestní odpovědnosti právnických osob doporučováno.

Tyto hlasy zaznívají především od mezinárodních organizací jako je Rada Evropy, Organizace spojených národů, Evropská společenství atp. Sílí totiž názor, že v rámci činnosti právnických osob dochází k tak závažným protispolečenským jednáním se závažnými následky, které již nadále nemohou být ponechány mimo dosah trestního práva, které je vzhledem ke svému charakteru určeno k ochraně společnosti před porušením těch nejelementárnějších společenských hodnot, a je proto vybaveno těmi nejcitelnějšími prostředky státního donucení.

V současnosti již existuje několik zemí s kontinentální tradicí, které trestní odpovědnost právnických osob zavedly. Jako příklad je možné zmínit Nizozemí a Francii, o nichž je známo, že tam nedochází z hlediska aplikačního procesu k žádným větším problémům a o ústupu od tohoto nového přístupu se neuvažuje. Trestní odpovědnost právnických osob zavedlo kupříkladu také Norsko, Slovinsko a Island.

Co se týče českého trestního práva, lze konstatovat, že důsledně ctí zásadu individuální trestní odpovědnosti fyzických osob. Odpovědnost právnických osob český trestní zákon vůbec neřeší, a tak ani nepřipouští. Platná koncepce trestního zákona zastává ten postoj, že za trestné činy spáchané v rámci právnické osoby může odpovídat pouze jednatel tj. fyzická osoba. Trestní odpovědnost právnických osob do pojetí trestního práva budovaného na individuálním zavinění nezapadá.

Odborná veřejnost v České republice problematice trestní odpovědnosti právnických osob nevěnuje tolik pozornosti, kolik by si tato sporná otázka jistě zasloužila. Z odborných publikací je zřejmý spíše negativní postoj a podpora dosavadního tendování k individuální trestní odpovědnosti.

Výrazným počinem v této sféře bylo ustanovení specializované komise ministrem spravedlnosti, která se v souvislosti s připravovanou rekodifikací trestního zákona, věnovala podrobnému zkoumání otázky zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého trestního práva. Ze zprávy, kterou publikovali členové této komise v odborném tisku, vyplývá, že i po podrobné analýze nedošla

komise k jednoznačnému závěru.

Komise konstatovala, že v současné době žádný platný mezinárodní právní dokument nezavazuje Českou republiku k tomu, aby zavedla trestní odpovědnost právnických osob. Takovou povinnost neobsahuje ani právo Evropské unie, takže současný právní stav v České republice nevytváří žádnou překážku pro vstup České republiky do Evropské unie.

Komise po podrobném prozkoumání kriminálně politických důvodů pro a proti zavedení pravé trestní odpovědnosti právnických osob nedospěla k jednoznačné odpovědi na otázku, zda tyto důvody jednoznačně odůvodňují potřebu zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Shoda podle ní panuje v názoru, že v činnosti právnických osob se vyskytují závažná protiprávní jednání s negativními společenskými důsledky, které je žádoucí sankcionovat. Sporné zůstává však to, zda k postihu těchto negativních jednání jsou dostatečné mimotrestní, tedy především administrativněsprávní nástroje, nebo zda je zapotřebí zavést trestněprávní odpovědnost a trestněprávní sankce. Argumenty, které hovoří jak pro, tak i proti hodnotí jako stejně pádné.

Při případném zavedení trestní odpovědnosti právnických osob by se tato měla vztahovat pouze na některé druhy právnické osoby, a to na právnické osoby, které mají povahu korporací. Výslovně vyňaty by měl být stát a jednotky územní samosprávy. Z hlediska rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob komise doporučila spíše taxativní výčet trestných činů, kterých by se mohly právnické osoby dopustit. Navrhla taktéž možnost paralelní trestní odpovědnosti právnické a fyzické osoby za týž skutek. Dále doporučuje i pro trestní odpovědnost právnických osob zachovat princip zavinění. Za poměrně obtížný problém považuje nalezení přesné právní definice subjektů, jejichž jednání může založit trestní odpovědnost právnických osob.

Komise předvídá dvě možné cesty vývoje, které mohou být zvoleny. Buď bude při reformě českého trestního práva jako jedna z možných variant i nadále sledován model trestní odpovědnosti právnických osob nebo bude rovnocenného kriminálně politického cíle dosaženo správním trestáním právnických osob, čehož předpokladem je však zdokonalení dosavadní úpravy správního trestání. Komise sice nedosáhla jednoznačného řešení té nejzákladnější otázky, tedy zda zavést trestní odpovědnost právnických osob či nikoli, s jejími ostatními závěry se však nelze než ztotožnit.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)

- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)